

Toekomstbestendig informatie- en archieflandschap

Visie en Kader gemeente Edam-Volendam

Inhoud

Inleiding	2
1. Strategisch kader	3
1.1 Positionering.....	3
1.2 Doelstellingen.....	3
2. Analyse van de huidige situatie	4
2.1 Huidige systemen	4
2.2 Knelpunten	4
3. Technische koers	5
3.1 Common Ground als richtinggevend principe.....	5
3.2 Eén leverancier of meerdere leveranciers	5
3.3 Losgekoppelde componenten	5
3.4 Cloud-first en datalocatie	6
3.5 Rol van het Document Management Systeem (DMS).....	6
3.6 Archivering by design	6
4. Richtinggevend kader voor aanbesteding.....	7
5. Naar een toekomstbestendig landschap.....	8
5.1 Streefbeeld 2030+	8
5.2 Beoogde effecten	8
6. Visie	9

Inleiding

Deze visie beschrijft de strategische koers voor de toekomstige inrichting van zaaksystemen en Document Management Systemen (DMS) binnen de gemeente. Het huidige landschap wordt gekenmerkt door een toenemende verschuiving naar domein- en taakspecifieke applicaties, vaak inclusief eigen archiefmodules. Deze oplossingen voldoen echter niet altijd aan wettelijke en interne standaarden voor archivering, wat de beheersbaarheid en uniformiteit van informatie beperkt. Tegelijk staat een nieuw aanbestedingstraject voor het centrale zaakstelsel op de agenda.

Het document biedt een richtinggevend kader voor informatiebeheer, met als ambitie een toekomstbestendig en modulair systeemlandschap. Daarbij staan Common Ground-principes centraal en worden zaakgericht werken, uniforme dossiervorming, procesvoering en duurzame archivering structureel geborgd.

1. Strategisch kader

1.1 Positionering

Zaaksystemen en DMS'en ondersteunen de uitvoering van wettelijke taken, proceslogistiek, dossiervorming en duurzame archivering. De systemen worden gezien als strategische componenten in het gemeentelijk informatie-ecosysteem. De visie is richtinggevend voor aanbestedingen en architectuurinrichting.

1.2 Doelstellingen

- **Open en toekomstbestendig informatie-ecosysteem:** Opbouwen van een modulaair en gekoppeld landschap, waarin systemen flexibel vervangbaar zijn en samenwerken volgens Common Ground-principes.
- **Inzicht voor de burger:** Verbeteren van transparantie door koppeling met MijnOverheid of andere geschikte portals, zodat burgers actuele informatie over lopende zaken kunnen raadplegen.
- **Reduceren van fragmentatie:** Terugbrengen van meerdere archiefvoorzieningen naar één samenhangend en centraal archiefsysteem, met behoud van koppelmogelijkheden voor domein- of taakspecifieke applicaties.
- **Centraal zaakstelsel:** Implementeren van een generiek zaakstelsel dat aansluit op het centrale archief en waarbinnen zaakgericht werken aan generieke processen wordt ondersteund.
- **By-design principes en duurzame toegankelijkheid:** Waarborgen van archivering, privacy en security 'by design', inclusief duurzame toegankelijkheid van informatie over de volledige levenscyclus.
- **Verbeteren van informatiebeheer:** Optimaliseren van beheerbaarheid, integratie en kwaliteit van gegevens en documenten door uniforme processen en metadata, reductie van dubbele vastlegging en duidelijke governance.

2. Analyse van de huidige situatie

2.1 Huidige systemen

Het huidige applicatielandschap kenmerkt zich door een hoge mate van diversiteit en versnippering. Binnen de verschillende gemeentelijke domeinen, waaronder het sociaal domein, het ruimtelijk domein, burgerzaken, bedrijfsvoering, veiligheid en bestuur, wordt gebruikgemaakt van een combinatie van overkoepelende generieke applicaties en een groeiend aantal taakspecifieke oplossingen.

Deze taakspecifieke applicaties zijn veelal ingericht rondom afzonderlijke processen of wettelijke taken en beschikken in de praktijk vaak over een eigen, deels afgesloten informatie- en archieffunctie. Hierdoor ontstaan meerdere, parallelle informatiebronnen binnen en tussen domeinen. De samenhang tussen zaken, documenten en gegevens is daarmee onvoldoende geborgd.

Het gevolg is een diffuse informatiehuishouding, waarin informatie verspreid is over systemen met verschillende standaarden, ontsluitingsmogelijkheden en bewaartermijnen. Dit bemoeilijkt het integraal sturen op informatie, het voldoen aan archief- en verantwoordingsvereisten en het realiseren van transparante en efficiënte dienstverlening. Grip op informatie, zowel operationeel als bestuurlijk, staat hierdoor onder druk.

2.2 Knelpunten

- Beperkte samenhang tussen zaken, documenten en gegevens over domeinen heen, waardoor ketenprocessen onvoldoende integraal worden ondersteund.
- Afhankelijkheid van leveranciers door gesloten architecturen en beperkte herbruikbaarheid van gegevens en functionaliteit.
- Onvoldoende eenduidigheid in zaaktypen, metadata en classificaties, wat uitwisseling en rapportage bemoeilijkt.
- Toegenomen administratieve lasten voor medewerkers door dubbele vastlegging en handmatige overdracht tussen systemen.
- Risico's op het gebied van informatiebeveiliging en privacy door uiteenlopende beveiligingsniveaus en autorisatiestructuren.
- Beperkte ondersteuning voor organisatie brede archief- en bewaartermijnen, met risico's voor duurzame toegankelijkheid en rechtmatigheid.
- Onvoldoende aansluiting van het applicatielandschap op organisatie brede architectuurprincipes en strategische kaders.

3. Technische koers

3.1 Common Ground als richtinggevend principe

De gemeente hanteert Common Ground als richtinggevend uitgangspunt. Volledige naleving is op korte termijn niet haalbaar vanwege verschillen in volwassenheid en leveranciersaanbod. De Common Ground-principes vormen het ambitiekader voor het toekomstige systeemlandschap en sturen op wendbaarheid, vervangbaarheid en schaalbaarheid. Hierdoor kunnen systemen in de toekomst eenvoudig worden aangepast, uitgebreid of vervangen zonder kettingreacties of verlies van informatiekwaliteit.

Belangrijkste uitgangspunten:

- Principes dienen als richtsnoer voor het hele systeemlandschap.
- Sturing op wendbaarheid en vervangbaarheid van componenten.
- Modulariteit en schaalbaarheid worden geborgd.
- Ontkoppeling van processen, gegevens en documenten, gebruik van API's en open standaarden

3.2 Eén leverancier of meerdere leveranciers

De gemeente kiest geen vooraf bepaald leveranciermodel. Zowel een geïntegreerde suite van één leverancier als een combinatie van onafhankelijke leveranciers is acceptabel, mits koppelingen open en gestandaardiseerd zijn, componenten afzonderlijk vervangbaar blijven en vendor lock-in wordt beperkt. Common Ground dient als ambitiekader, zodat ontkoppeling, interoperabiliteit en wendbaarheid structureel worden geborgd.

Belangrijkste uitgangspunten:

- Zowel geïntegreerde suites als combinaties van leveranciers zijn toegestaan.
- Open en gestandaardiseerde koppelingen zijn verplicht.
- Componenten blijven afzonderlijk vervangbaar.
- Vendor lock-in wordt beperkt.
- Common Ground-principes sturen op wendbaarheid, modulariteit en interoperabiliteit.

3.3 Losgekoppelde componenten

Zaaksystemen, DMS'en en archiefcomponenten worden ingericht als afzonderlijke, vervangbare elementen. Door documentbeheer, zaakregistratie en werkprocessen logisch te scheiden, kunnen individuele componenten worden vervangen zonder dat dit kettingreacties veroorzaakt in het applicatielandschap. Deze ontkoppeling vergroot de wendbaarheid van de organisatie, vermindert beheerlast en vereenvoudigt toekomstige upgrades of vervangingen.

Belangrijkste uitgangspunten:

- Componenten zijn afzonderlijk vervangbaar zonder impact op andere systemen.
- Documentbeheer, zaakregistratie en processen zijn logisch gescheiden.
- Ontkoppeling ondersteunt wendbaarheid, beheerbaarheid en flexibiliteit voor toekomstige ontwikkelingen.

3.4 Cloud-first en datalocatie

Nieuwe systemen worden cloud-first ingericht, met voorkeur voor hosting in Nederland en secundair binnen de EU. Deze keuze biedt voordelen op het gebied van schaalbaarheid, onderhoud, updates en beschikbaarheid. Beveiliging, privacy en compliance zijn geborgd volgens geldende wet- en regelgeving.

Belangrijkste uitgangspunten:

- Cloud-first architectuur voor nieuwe systemen.
- Voorkeur voor Nederlandse hosting, alternatief binnen de EU.

3.5 Rol van het Document Management Systeem (DMS)

Het DMS functioneert als generieke laag voor duurzame opslag en dossiervorming. Metadata in overeenstemming met zorgen voor eenduidige classificatie en vindbaarheid. Integratie met het zaakstelsel verloopt via ZGW-API's en open standaarden. Deze inrichting volgt de Common Ground-principes voor modulariteit en vervangbaarheid.

Belangrijkste uitgangspunten:

- DMS als generieke, duurzame opslag- en dossiervormingslaag.
- Metadata volgens MDTO voor consistente classificatie.
- Integratie met zaakregistratie via ZGW-API's en open standaarden.
- Modulariteit en vervangbaarheid gewaarborgd volgens Common Ground.

3.6 Archivering by design

Alle systemen ondersteunen duurzame toegankelijkheid en archivering by design. Waar mogelijk wordt archivering automatisch uitgevoerd en verrijkt met metadata, procescontext en bewaartermijnen om archiefprofessionals te ondersteunen. Meerdere archiefvoorzieningen worden teruggebracht tot één samenhangend systeem, terwijl koppeling met verschillende zaaksystemen behouden blijft.

Belangrijkste uitgangspunten:

- Eén samenhangend archiefsysteem, met koppeling naar diverse zaaksystemen.
- Duurzame toegankelijkheid volgens erkende standaarden.
- Archivering by design als integraal onderdeel van alle systemen.

4. Richtinggevend kader voor aanbesteding

De aanbesteding is gericht op het realiseren van een modulair en toekomstbestendig systeemlandschap waarin generieke en taakspecifieke componenten optimaal samenwerken. Het doel is om architectuur, functionaliteit en beheerbaarheid te borgen, terwijl flexibiliteit voor centrale en decentrale uitvoering behouden blijft. Open standaarden, exit-vriendelijkheid en cloud-native oplossingen vormen hierbij het uitgangspunt.

Belangrijkste uitgangspunten:

- Scheiding tussen zaakregistratie, workflow, documentbeheer en archivering.
- Verplichte ondersteuning van open standaarden, zoals ZGW-API's.
- Data in overeenstemming met de MDTO-standaard.
- Exit-vriendelijkheid en beperkte vendor lock-in.
- Cloud-native architectuur binnen Nederland of Europa.
- Archivering by design als harde eis.
- Functionele flexibiliteit voor zowel centraal als decentraal zaakgericht werken.

5. Naar een toekomstbestendig landschap

5.1 Streefbeeld 2030+

Het streefbeeld voor 2030+ beschrijft een modulair, wendbaar en toekomstbestendig systeemlandschap. Het landschap ondersteunt generieke en taakspecifieke componenten op een samenhangende manier, waar vervangbaarheid, uniforme dossiervorming en open standaarden centraal staan.

Belangrijkste kenmerken:

- Modulair, ontkoppeld systeemlandschap op basis van Common Ground.
- Eén samenhangende archiefvoorziening.
- Zaaksystemen en DMS'en vervangbaar zonder kettingreacties in het applicatielandschap.
- Stabiele, onderhoudsarme koppelingen gebaseerd op open standaarden.
- Beheersbare processen met uniforme dossiervorming.

5.2 Beoogde effecten

De implementatie van het toekomstbestendige landschap leidt tot verbeterde kwaliteit, wendbaarheid en beheersbaarheid van informatievoorziening binnen de gemeente.

Belangrijkste effecten:

- Verbeterde informatiekwaliteit en betrouwbaarheid van gegevens.
- Lagere beheerlast en vermindering van systeemcomplexiteit.
- Verhoogde archiefwaardigheid en duurzame toegankelijkheid van documenten.
- Grotere wendbaarheid bij toekomstige aanbestedingen en systeemaanpassingen.
- Meer consistentie tussen domeinen, zonder verlies van flexibiliteit.

6. Visie

De gemeente richt het landschap van zaaksystemen en DMS'en in als een beheersbaar, modulair en toekomstbestendig geheel, gestoeld op Common Ground-principes en open standaarden. Zaakgericht werken, uniforme dossiervorming en duurzame archivering worden geborgd via ontkoppelde componenten die afzonderlijk vervangbaar zijn, waardoor wendbaarheid en schaalbaarheid structureel zijn verankerd.

De strategische koers richt zich op:

- Vermindering van systeemfragmentatie in archiefvoorzieningen en het realiseren van één samenhangend archiefstelsel;
- Standaardiseren van archivering-, privacy- en security-by-design in alle systemen;
- Ruimte voor domein specifieke applicaties, mits aansluiting op generieke voorzieningen voor documentbeheer, zaakregistratie en archivering gewaarborgd blijft;
- Toepassing van Common Ground als richtinggevend ambitiekader voor interoperabiliteit en vervangbaarheid.

Het streefbeeld omvat een cloud-first informatievoorziening waarin procesefficiëntie, informatiekwaliteit en duurzame toegankelijkheid leidend zijn. Aanbestedingen worden benut om wendbaarheid, vervangbaarheid en exit-vriendelijkheid te waarborgen. Zo ontstaat een consistent, schaalbaar en toekomstbestendig informatie-ecosysteem dat het gemeentelijke dienstverlenings- en archiveringsniveau structureel versterkt.